

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1.

Fylke: Oppland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Jevreaker

Emne: Ard og plog

Bygdelag: — V —

Oppskr. av: H. Kveitken
Før. Kontroller

Gard:

(adresse): Jevreaker

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Både ard og plog bruktes fremdeles i bygda
2. Arden bruktes for tiden mest til å kjøre med
leu raderne på paktakeren (Hyppling)
I eldre tid beeyttedes arden til overpløi-
ning av høstpløyd gresvold. Arden
kjørtes da om våren soers over fjærene
("forrenn") for å jevne akren for ^{harving og} sår-
ningen. Karet blev myldet med med
hær. På mindre bruk med liten åker-
areal blev koret myldet med med gres.
3. I mange tilfelle har arden vært brukt
til å slå op rader for paktsetting.
4. Den almindelig brukte ard er av
den på tegning 3 viste type med skive-
regulering for dyppående. I stedet for
skive ^{målke} har det også vært beeyttet
Arskiler til å holde jernstaugen fast
med i den korteste dybde.
Såvel til ard som plog er beeyttet
sanne slags "skakler".
5. Skjeder av tyren fig 4 er ikke beeyttet
her
6. De forskjellige beeyttelser av ardens
forskj. stykker er hovedsakelig "aas og vekstne"
Skakler beeyttes både til ard og plog. Forskjellene

II

Ard og plog

6. mellem "drag" og skokler er den af draget har fået sværløkke ("Hjæmül") menes der på skoklerne er ledet forbindelse mellem skaklerne (skjakterne) og "hæmmüllens"
7. At der var ardstjer (veksler) av forskjellig bredde er nok mulig, men at de forskellige gånder havde sine egne typer er ukjent.
8. Ard med veltefjel kendes ikke og at ordet "ard" er brugt om hermetyper er helt ukjent.
10. Dybdegangen var regulær som vist på Fig. 3, c. (Camp. var no 4.)
11. Der henvises til bevarelsen iude punkt 2 og 3. Ardene har ikke vort kendt her med "ristill", og ikke heller med "veltefjaler"
12. Ardene blev lagt av bygdesceder, der ofte arbeidet redskaperne på de respektive gårds-smier.
13. For tiden bruges kun ploger av fabrikmessig fremstilling. De hjemmefjorte ploger har neppe vort bemærket på de side 66-76 er. Deres har ikke kunnet bestemmes her og nu.
14. Ploger som vist i fig. 8 er ukjente her
15. At plogkaren i ældre tid har haft med enlags spade for å reise vak fæsting jord fra plogets mekanisme, kendes her av omtalen.
16. Ploger blev lagt på den glatte side (med veltefjaler over på) i nær tilbakeljøringen
17. Noen special kloss eller annen indretning for tilbakeljøringen er ikke set i bruk her.

Arde og plog.

18. Som regel hadde de enkelte gårde bare én plogtype (høyreplog)

19 Dybden var varierende og alm. 6 til 7 tommers
Der fantes ofte et hjul foran

f) dybdegangene på pløgen hvorved dybden kunne reguleres.

20. Plogene hadde som regel en ristil foran.

21. En plog, bestående av ristil for opstige =
ring av jorden før pløyningen er utført.

22. Til hjøring, fra og til skraen brøkkles i
alminnelighet "kjerre" (2 hjuls)

23. Ploger som blev gjort av bygdesmeder
hadde i den eldre tid velteffel av tra
med jernbeslag, den kunne da være
"vridd" så den veltet jorden bedre
opp. - I senere tid er de såkalte

x) angivelig
Milstads fe-
brikat.

"venderploger" mest benyttet, da den
sådan kan pløie både frem og tilbake
idet veltefjelen kan svinges over
og derved bli både høyre- og venstre-plog

Plogtyper med navn som "Falkenber" eller
"garleborgpløgen" er ukjent her.

Derimot har her vært brukt ploger
som kalles "Syraküs"ploger. Fabrik ukjent.

Med åsen fig. 3 kan ikke forveksles med
plog åsen fig 5 og 14, grunnet helt ulike kon-
struksjoner.

Ordet ard uttales som al med tyk
østlands l. Plog uttales med tyk
østlands l.

(Betegnelsen "ard" synes nærmest å
kunne henregnes til intellijensord.)